

Boekbespreking: Jos Erdkamp, *Belicht verleden. Fotografen in Roermond 1850-1900* (Roermond, uitgave in eigen beheer 2025), ISBN 9789493407992, € 31,50, verkrijgbaar bij Boekhandel Boom en via jerdkamp@hotmail.com.

Oud-leraar en -bibliotheekman Jos Erdkamp (1948) verdiept zich al meer dan veertig jaar in de geschiedenis van de fotografie, vooral die van de fotografie in Roermond. De laatste jaren nam zijn onderzoek een vlucht doordat er veel archief- en beeldbronnen toegankelijk zijn geworden via internet. De resultaten van zijn speurwerk heeft hij nu geboekstaafd in *Belicht verleden. Fotografen in Roermond 1850-1900*.

Ongeveer de helft van het boek wordt in beslag genomen door levensbeschrijvingen van maar liefst 43 Roermondse fotografen en fotografees. Daarnaast wordt dieper ingegaan op twee productieve studio's waarvan de geschiedenissen met elkaar verbonden zijn. De ene studio is die van achtereenvolgens de broers Theodor en August Diepenbach, Adolf Lasinsky (gehuwd met Elise Mischke, weduwe van August Diepenbach), Hegemann & Bingen en C.G. Weers (die na het overlijden van Eugène Bingen de studio van Otto Hegemann overnam). Dit bedrijf bestond in Roermond tussen 1867 en 1930. De tweede studio wordt in 1876 gesticht door Wilhelm Penning (die na de dood van August Diepenbach de winkel van Elise Mischke enkele maanden draaiende had gehouden) en na Pennings overlijden tot 1886 door diens weduwe Elisabeth Bieber. Dit gedeelte van het boek vormt een zeer compleet naslagwerk voor de geschiedenis van de fotografie in Roermond.

Maar voor een breed publiek zijn de inleidende hoofdstukken 2 tot en met 8 interessanter. Hierin geeft de schrijver een toegankelijk geschreven, rijk geïllustreerd overzicht van de snelle en spectaculaire ontwikkeling van de fotografie in de negentiende eeuw. Die begon met de daguerreotypie, een techniek waarmee stukjes werkelijkheid in één keer en met scherpe details eenmalig op een zilveren plaatje konden worden vastgelegd. De wereld was nog maar nauwelijks bekomen van deze sensatie of er werden allerlei nieuwe technieken ontwikkeld, die het mogelijk maakten om meer exemplaren van dezelfde foto af te drukken en/of waardoor het maken van foto's een stuk goedkoper werd.

Hand in hand met de technische vooruitgang kwam de markt voor fotografie tot ontwikkeling. Rondtrekkende fotografen, die aanvankelijk werkten op kermissen en in hotels, bouwden mobiele studio's op wagens en verbouwden etages van gebouwen tot studio's met daglichtinval, later met verschillende soorten lampen. Aanvankelijk was fotograaf een nevenberoep, maar na enkele decennia werd het een volwaardige broodwinning. Veruit de meeste vroege foto's waren portretten. Vooral afdrukken op kleine langwerpige kaartjes waren populair. Ze werden *cartes de visites* genoemd en werden deels ook gebruikt als visitekaartjes. Mensen verzamelden *carte-de-visite*-foto's van familie, bekenden en bekende personen. Maar naast portretten gingen fotografen ook andere onderwerpen vastleggen, zoals gebeurtenissen, gebouwen, genretaferelen en stillevenen. De stereofotografie werd uitgevonden. Er kwamen procedés om foto's in geïllustreerde tijdschriften af te drukken en om vergrotingen te maken.

Bijzonder is de verklaring die de auteur voorstelt voor de concentratie van fotoateliers die eind jaren 1860 ontstond rond de hoek St. Christoffelstraat-Kloosterwandstraat. In die tijd had Roermond weer een garnizoen, dat gevestigd was in de voormalige Munsterabdij, en verrees het Bisschoppelijk College in de St. Christoffelstraat. Zowel de militairen als de schoolpopulatie vormden een belangrijke klantenkring voor fotografen. Overigens kwam er aan deze concentratie in het najaar van 1870 alweer een einde, toen de studio van Theodor Diepenbach het licht benomen werd door de uitbreiding van het Bisschoppelijk College. Diepenbach moest zijn studio sluiten.

Erdkamps boek brengt de fascinatie tot leven die onze voorouders moeten hebben gevoeld toen de fotografie als nieuw medium binnen enkele decennia de wereld veroverde. De opmars van de fotografie toen moet net zo sensationeel zijn geweest als die van bijvoorbeeld de mobiele telefoon in onze tijd.